

Đề bài

Trong bài "**Cảm nghĩ về truyện Vợ chồng A Phủ**", Tô Hoài viết: "Nhưng điều kỳ diệu là dầu trong cùng cực đến thế mọi thế lực của tội ác cũng không giết được sức sống con người. Lay lắt đói khổ, nhục nhã, Mị vẫn sống, âm thầm, tiềm tàng, mãnh liệt." (Tác phẩm văn học 1930 – 1975, Tập hai, NXB Khoa học Xã hội, 1990. tr.71).

Phân tích nhân vật Mị trong
truyện ngắn

Vợ chồng A Phủ

(đoạn trích được học) của Tô Hoài để
làm sáng tỏ nhận xét trên.

Bài làm

Tô Hoài là một trong số rất ít nhà văn Việt Nam viết thành công về đồng bào dân tộc miền núi. Với truyện ngắn *Vợ chồng A Phủ* (rút trong tập truyện *Tây Bắc*, 1953, giải nhất của Hội Văn nghệ Việt Nam 1954 – 1955) lần đầu tiên Tô Hoài đã làm cho người đọc xúc động trước cuộc sống nô lệ đầy tủi nhục của đồng bào dân tộc Tây Bắc dưới ách thống trị của thực dân phong kiến và cho thấy sức sống tiềm tàng mãnh liệt cũng như con đường mà họ đã đến với cách mạng.

Đúng như tác giả Tô Hoài đã nói *Nhưng điều kỳ diệu là dấu trong cùng cực đến thế mọi thế lực của tội ác cũng không giết được sức sống con người. Lay lắt đói khổ, nhục nhã, Mị vẫn sống, âm thầm, tiềm tàng, mãnh liệt.*

Nhân vật trung tâm của tác phẩm Mị được tác giả khắc họa thật ấn tượng, rất sống động đã minh chứng cho điều ấy.

Hình tượng nhân vật Mị *Lay lắt đói khổ, nhục nhã* ngay từ đầu truyện, tác giả đã đưa ra hình ảnh con người chịu đựng nhiều đau thương tủi nhục *một cô gái ngồi quay sợi bên tảng đá trước cửa, cạnh tàu ngựa. Lúc nào cũng vậy, dù quay sợi, thái cỏ ngựa, dệt vải, chẻ củi hay đi công nước dưới khe suối lên, cô ấy cũng cúi mặt, mặt buồn rười rượi.* Cô gái ấy chính là Mị, con dâu nhà thống lý Pá Tra. Làm dâu nhà giàu nhất làng, nhiều nương rẫy, nhiều bạc, nhiều thuốc phiện sao Mị lại khổ và buồn đến thế? Ngày xưa ở với bố dẫu nhà nghèo nhưng Mị có buồn rười rượi vậy đâu! Mị vốn là cô gái trẻ, xinh đẹp, mạnh khỏe, yêu đời, khao khát cuộc sống tự do.

Mị đã từng là cô gái trẻ, sống sôi nổi, thối sáo hay, được biết bao nhiêu trai làng mê, theo đuổi *trai đến đứng nhẵn cả chân vách đầu buồng Mị.* Mị đã từng khao khát yêu thương và cũng có người yêu hẹn hò chờ đợi. Ngày ấy Mị còn là cô gái có nhân cách với lòng tự trọng đáng quý, sẵn sàng lao động gian khổ để được sống tự do chứ nhất quyết không chịu bán cho nhà giàu.

Mị nói với bố: *con nay đã biết cuộc nương làm ngô, con phải làm nương ngô giả nợ thay cho bố. Bố đừng bán con nhà giàu,* câu nói ấy bộc lộ một tâm lòng hiếu thảo, cảm động biết bao! Thế nhưng, Mị bỗng dung bị bắt, cắt đứt khỏi môi trường sống quen thuộc đưa vào xó nhà tăm tối đầy đọa của nhà thống lý Pá Tra.

Thời gian đầu Mị có phản kháng *có đến hàng mấy tháng đêm nào Mị cũng khóc.* Mị đã từng nghĩ đến cái chết, ăn nắm lá ngón tự tử để thoát khỏi cuộc sống tủi nhục đau đớn ấy. Nhưng nếu Mị chết thì quan bắt bố trả nợ, thế là Mị cũng đành chấp nhận sống đầy đọa, nhục nhã. Thật là một sự hy sinh đau đớn biết nhường nào?

Từ đó, ở lâu trong cái khổ, Mị quen khổ rồi, Mị tưởng mình như con trâu con ngựa. Lòng Mị chai đá làm lười, Mị cúi mặt không nghĩ ngợi nữa. Cuộc sống đầu tắt mặt tối đã chôn vùi mọi cảm xúc, suy nghĩ, ý thức nơi con người Mị, biến Mị thành một cái bóng vật vờ, lặng lẽ mỗi ngày Mị càng không nói, làm lười như con rùa nuôi trong xó cửa.

Đời Mị chìm trong tăm tối, cảm lặng. Rõ ràng, cường quyền và thần quyền đè lên vai người con gái bị cúng ma nhà trời cho nhà giàu có quyền trong chế độ phong kiến đã làm cho Mị sống âm thầm, đói khổ.

Nhưng điều kỳ diệu là dấu trong cùng cực đốn đau, đói khổ bị chồng là A Sử vùi dập bắt trời trong buồng tối như một trò tàn ác thời trung cổ, trong cô gái ấy vẫn có một sức sống tiềm tàng mãnh liệt. Giữa cảnh mùa xuân núi rừng Tây Bắc, Mị nhớ và sống lại những tết ngày xưa. *Mị lén lấy hũ rượu cứ uống ừng ực từng bát.*

Chi tiết ấy thể hiện khát vọng sống mạnh mẽ, Mị như uống nỗi đau thương uất hận vào lòng vì tuổi trẻ của mình bị chôn vùi trong xó nhà này. Rồi Mị bị bắt trời trong buồng tối *Mị vẫn vùng bước đi*, làm cho tay chân da thịt Mị thêm đau đớn, càng thể hiện rõ sức sống tiềm tàng mãnh liệt trong tâm hồn của Mị. Nếu không xảy ra chuyện A Sử bị đánh vỡ mặt, cần Mị đi tìm lá thuốc, chắc Mị cũng chết đứng trong cái buồng tối ấy.

Khi mâu thuẫn giữa thực tại phũ phàng và khát vọng sống tự do lên đỉnh điểm, thì tác giả đã cởi nút bằng cách đưa nhân vật A Phủ vào truyện. A Phủ là chàng trai mồ côi, vô tội, chỉ vì dững cảm liêu sống chết để bảo vệ lẽ phải mà đã thành kẻ tội đồ trong nhà thống lí Pá Tra, rồi cũng bị trời đứng vào cột thay mạng cho con bò nhà thống lí Pá Tra, chờ chết. Những đêm đầu đầu thấy A Phủ bị trời Mị vẫn thản nhiên, dường như Mị đã trở thành kẻ cam chịu với nỗi sợ cố hữu đã ăn sâu vào tâm hồn Mị. Hơn nữa, cảnh trời người ở cột trong buồng tối đến chết trong nhà thống lí Pá Tra đã là chuyện bình thường rồi, có gì lạ đâu. Thế tại đâu Mị đã lấy dao cắt trời cho A Phủ?

Trước tiên là Mị thấy thương người cùng cảnh ngộ. Mị cũng đã từng bị chúng nó bắt về trình ma nhà này thì bị trời đến chết, đã đành rồi, còn chàng trai vô tội kia, sao phải chết như thế? Từ đó, Mị thấy *chúng nó thật độc ác*, nghĩa là Mị nhận ra bản chất độc ác tàn bạo của cha con thống lí Pá Tra.

Như vậy từ tấm lòng của người phụ nữ có lòng thương người, cảm thông với người cùng cảnh ngộ đến sự uất hận căm ghét kẻ thù độc ác đã thúc đẩy người cầm dao cắt trời cho A Phủ. Hành động có tính bộc phát ấy thực ra cũng rất logic với quá trình diễn biến tâm lý của Mị, một cô gái yêu đời khao khát sống tự do đã bị dồn nén trong tù túng đau khổ của chuỗi ngày dài uất hận. Tức nước vỡ bờ.

Hành động cắt dây trời cho A Phủ cũng giống như hành động của chị Dậu trong tác phẩm *Tắt đèn* của Ngô Tất Tố, đã đánh lại bọn người nhà lý trưởng ngã chông quèo. Hành động ấy thể hiện cái khát vọng sống, ngọn lửa yêu thương sự sống mãnh liệt đã cháy bùng lên trong con người của Mị.

Sau phút hoảng loạn của hành động liều lĩnh, đơn độc, manh động Mị đã đưa ra quyết định chớp nhoáng: chạy theo A Phủ. Bởi vì *ở đây thì chết mất*. Sức sống tiềm tàng mãnh liệt, lòng khao khát cuộc sống tự do đã chỉ đường cho hành động của Mị.

Rõ ràng hình ảnh của Mị chứa đựng một sức sống *tiềm tàng, mãnh liệt* đúng như lời nhận xét của tác giả.

Tóm lại, với bút pháp giàu màu sắc dân tộc, đầy chất thơ, lời văn giàu chất tạo hình, đặc biệt là ngòi bút phân tích tâm lý nhân vật sắc sảo, tác giả đã thể hiện thành công cuộc sống nô lệ *Lay lắt đói khổ, nhục nhã của Mị nói riêng và đồng bào Tây Bắc nói chung dưới thời phong kiến thực dân ở miền núi*.

Dòng máu tự do không bao giờ ngừng chảy trong huyết quản thanh niên dân tộc, có những lúc tưởng chừng ngọn lửa khát khao sự sống bị kẻ thù dập tắt, nhưng ngọn lửa ấy, khát vọng sống ấy không bao giờ tắt, không gì có thể dập tắt được! Xây dựng hình tượng nhân vật Mị, một cô gái dân tộc Mèo xinh đẹp với sức sống tiềm tàng, mãnh liệt trước Cách mạng tháng Tám, nhà văn Tô Hoài đã khẳng định với bạn đọc điều ấy.